

Gençlikte Dijital Tanınma Paradoksu: Metrik Görünürlük ve Sosyal Hizmet Açısından Kavramsal Bir Değerlendirme

The Digital Recognition Paradox in Youth: A Conceptual Evaluation of Metric Visibility from a Social Work Perspective

ÖZET

Dijital platformlar gençlere kendini ifade etme, akran ilişkilerini sürdürme, kimlik seçeneklerini deneme ve toplumsal gündemlerle temas kurma olanağı sunarken görünürlüğü beğeni, yorum, takipçi, görüntülenme ve algoritmik öne çıkma gibi ölçülebilir göstergelerle düzenlemektedir. Sosyal hizmet açısından kritik soru, bu görünürlüğün gençler için ilişkisel tanınma, hak temelli katılım ve özneleşme deneyimine dönüşüp dönüşmediğidir. Çalışma, gençlerin dijital görünürlük deneyimini tanıma, metrik görünürlük, dijital sosyal onay, hak temelli katılım ve özneleşme kavramları üzerinden tartışmaktadır. Ampirik veri toplamaya dayanmayan makale, kavramsal değerlendirme ve model geliştirme yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Önerilen Dijital Tanınma Paradoksu Modeli, görünürlük artarken gencin sözünün, katkısının ve deneyiminin ilişkisel ya da kurumsal karşılığı artmadığında görünürlük-tanınma açıklığının oluşabileceğini ileri sürmektedir. Model, dijital görünürlüğü tanıma arayışı, platformların metrik düzeni, geri bildirimin genç tarafından anlamlandırılması ve katılım/özneleşme çıktıları arasında işleyen katmanlı bir süreç olarak yorumlamaktadır. Böylece sosyal hizmet uzmanlarına gençlerin çevrimiçi davranışlarını risk belirtisi olmanın yanında kabul edilme, aidiyet kurma, değer görme ve söz sahibi olma arayışlarıyla birlikte okuma olanağı sağlamaktadır. Çalışma, dijital gençlik deneyimlerinin ekran süresi ve bağımlılık söylemlerinin ötesinde, sosyal hizmetin hak temelli değerlendirme sorumluluğu içinde ele alınması gerektiğini savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, gençlik, metrik görünürlük, tanınma, hak temelli katılım.

ABSTRACT

Digital platforms enable young people to express themselves, maintain peer relationships, explore identity options, and engage with social issues while organising visibility through measurable indicators such as likes, comments, followers, views, and algorithmic prominence. In this article, recognition refers to social and relational recognition rather than technical identification. From a social work perspective, the key question is whether digital visibility becomes recognition, rights-based participation, agency, and subject formation in young people's lives. This conceptual article examines digital visibility through recognition, metric visibility, digital social approval, rights-based participation, and agency/subject formation. Rather than reporting empirical findings, it develops the Digital Recognition Paradox Model as an interpretive framework for social work. The model suggests that a visibility-recognition gap may emerge when young people become more visible online without a corresponding increase in relational, institutional, or rights-based recognition. It interprets digital visibility as a layered process shaped by recognition-seeking, platform-based metric ordering, young people's meaning-making of feedback, and possible outcomes of participation, empowerment, or metricised recognition. The model helps social workers read online practices not merely as signs of risk but also as expressions of belonging, acceptance, self-worth, and the search for voice. The article offers a conceptual contribution to social work practice, education, policy, and future research by clarifying how visibility, recognition, and agency/subject formation may converge or diverge in young people's digital lives.

Keywords: Social work, youth, metric visibility, recognition, rights-based participation.

GİRİŞ

Gençlerin dijital dünyayla kurduğu ilişki, sosyal hizmetin gençlik alanına ilişkin değerlendirmelerinde giderek daha merkezi bir konuma yerleşmektedir. Sosyal medya platformları gençler için iletişim kurma, kendini ifade etme, akran ilişkilerini sürdürme, kimlik denemeleri yapma ve toplumsal gündemlerle temas etme alanları üretmektedir. Dijital deneyimin genç kimliği üzerindeki etkisi, ekranda geçirilen süreden çok çevrimiçi etkinliğin niteliğiyle ilişkilidir (Avci vd., 2025). Sosyal hizmet açısından temel soru, gençlerin çevrimiçi ortamda nasıl karşılandıkları, hangi ilişkisel yanıtları aldıkları ve kendilerini hangi anlam içinde konumlandıklarınıdır.

Türkiye’de gençlik, demografik, kültürel ve toplumsal açıdan dikkatle izlenmesi gereken bir yaşam dönemi olarak öne çıkmaktadır. Gençlik istatistikleri eğitim, istihdam, sağlık, katılım ve yaşam memnuniyeti gibi

Murat Erkoyuncu¹

How to Cite This Article

Erkoyuncu, M. (2026).
Gençlikte Dijital Tanınma
Paradoksu: Metrik
Görünürlük ve Sosyal Hizmet
Açısından Kavramsal Bir
Değerlendirme. *International
Social Mentality and
Researcher Thinkers Journal*,
(Issn:2630-631X) 12(4), 562-
574. DOI:
<https://doi.org/10.5281/zenodo.21646905>

Arrival: 29 June 2026
Published: 31 July 2026

Social Mentality And
Researcher Thinkers is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

¹ Öğr. Gör. Dr., Hitit Üniversitesi, Sungurlu Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Çorum, Türkiye. ORCID: 0000-0001-8368-7685

alanlarda çok boyutlu veri sunmaktadır (TÜİK, 2024). Dijital görünürlük, gençlik deneyiminin güncel ve etkili bir parçasıdır. Sosyal hizmet açısından dijital alan, gençlerin yaşam dünyasının dışında kalan teknik bir çevreye indirgenemez, ilişkisel ve toplumsal karşılıkların üretildiği güncel bir sosyal ortam olarak değerlendirilmelidir.

Gençlik politikaları, gençlerin toplumsal hayata katılımını, sosyal içerilmesini ve demokratik süreçlerde söz sahibi olmasını destekleyen bir çerçeveye ihtiyaç duymaktadır. Ulusal gençlik politikası, gençlerin katılım, sosyal içerme, kişisel gelişim ve toplumsal katkı imkânlarıyla birlikte ele alınmasını vurgulamaktadır (Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi, 2013). Türkiye bağlamında gençlerin dijital siyasal katılımının çoğu zaman aktif katılımdan çok politik gündemi takip etme düzeyinde kalabildiği gösterilmiştir (Cender ve Kuş, 2024). Anılan bulgu, dijital görünürlüğün kalıcı söz hakkına veya karar süreçlerinde etkiye dönüşmesinin ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

van Dijek ve Poell (2013), sosyal medya platformlarının kullanıcı etkileşimlerini programlanabilirlik, popülerlik, bağlantısallık ve verileştirme ilkeleri içinde düzenlediğini göstermektedir. Bu çerçevede görünürlük, doğal ve kendiliğinden işleyen bir sosyal karşılık alanından çok, platform mantığı içinde ölçülen ve sıralanan bir deneyim hâline gelmektedir. Beğeni, yorum, takipçi, paylaşım ve görüntülenme gibi göstergeler gençlerin çevrimiçi varlığını karşılaştırılabilir kılmaktadır. Metrik görünürlük, kabul edilme, önemsenme ve değer görme deneyimleriyle temas ettiğinde sosyal hizmet açısından kritik bir değerlendirme alanına dönüşmektedir.

Dijital sosyal onay, gençlerin akran ilişkileri ve kendilik algılarıyla yakından bağlantılı bir deneyim alanıdır. Rides vd. (2025), çevrimiçi tepkilerin ergenler açısından izlenim oluşturma, destek alma, destek verme, desteği geri çekme ve kendini ifade etme süreçleriyle ilişkili anlamlar taşıdığını göstermektedir. Bu nedenle beğeni, yorum ve paylaşım gibi karşılıklar, gençlerin sosyal konumlarını okumaya yarayan işaretlere dönüşebilmektedir. Sosyal hizmet uzmanının bu işaretleri yüzeysel popülerlik göstergeleri olarak değil, tanınma ihtiyacıyla temas eden ilişkisel veriler olarak değerlendirmesi önem kazanmaktadır.

Çocuk ve genç katılımı tartışmaları, gençlerin korunacak bireyler olmanın yanında hak sahibi ve katkı sunan özneler olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir (Thomas, 2012). Hak temelli yaklaşım, gençlerin dijital yaşamları hakkında söz sahibi olmalarını ve kendilerini etkileyen hizmet süreçlerine katılmalarını desteklemelidir. Katılım literatüründe kavramsal açıklık ve uygulama düzeyinde süren zorluklar bulunduğu dikkate alındığında, dijital görünürlük ile gerçek katılım arasındaki fark daha belirgin hâle gelmektedir (McMellon ve Tisdall, 2020). Gençlerin çevrimiçi ortamda görünür hâle gelmesi, deneyimlerinin karar süreçlerinde etkili bir karşılık bulduğu anlamına her durumda gelmemektedir.

Dijital gençlik tartışmaları sıklıkla risk, güvenlik, bağımlılık, mahremiyet veya çevrimiçi zararlar etrafında biçimlenmektedir. Çocuk ve gençlerin sosyal medya kullanımına ilişkin politika tartışmaları içerik, temas, davranış ve ticari ya da sözleşmesel riskler gibi farklı alanları görünür kılmaktadır (European Parliament, 2023). Risk odaklı yaklaşım gerekli olmakla birlikte, gençlerin dijital görünürlük deneyimi korunma ihtiyacı kadar tanınma, katılım, özneleşme ve güçlenme ihtiyaçlarıyla da ilişkilidir.

Makalenin amacı, gençlerin dijital görünürlük deneyimini sosyal hizmet açısından tanınma, hak temelli katılım, özneleşme, metrik görünürlük ve dijital sosyal onay kavramlarıyla birlikte değerlendirmektir. Ampirik veri üretmeye dayanmayan çalışma, mevcut literatürden hareketle açıklayıcı bir kavramsal çerçeve geliştirmektedir. Bu çerçevede önerilen Dijital Tanınma Paradoksu Modeli, görünürlük artarken gencin sözünün, katkısının ve deneyiminin ilişkisel ya da kurumsal karşılığı artmadığında görünürlük-tanınma açıklığının oluşabileceğini ileri sürmektedir.

Çalışmanın özgün katkısı, gençlerin dijital görünürlüğünü sosyal medya bağımlılığı veya ekran süresi ekseninden çıkararak sosyal hizmetin hak, katılım, tanınma ve özneleşme temelli kavramlarıyla birlikte ele almasında yatmaktadır. Dijital Tanınma Paradoksu Modeli, tanınma arayışı, platformların metrik düzeni, dijital geri bildirimin genç tarafından anlamlandırılması ve katılım/özneleşme çıktıları arasında işleyen katmanlı bir açıklama sunmaktadır. Modelin yeni açıklayıcı unsuru, aynı dijital görünürlük pratiğinin hangi koşullarda ilişkisel tanınmayı güçlendirdiğini, hangi koşullarda tanınmayı sayısal karşılıklara daralttığını sosyal hizmet bakışıyla görünür kılmasıdır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın kavramsal çerçevesi, gençlerin dijital görünürlük deneyimini dört ilişkili eksen üzerinden ele almaktadır. İlk eksen, kabul edilme, ciddiye alınma ve değer görme arayışının kimlik gelişimiyle kurduğu bağı açıklayan tanınma arayışı ve tanınmanın ilişkisel/kurumsal koşullarıdır. İkinci eksen, görünürlüğün beğeni, yorum, takipçi, görüntülenme ve algoritmik öne çıkma gibi göstergelerle düzenlenmesini tartışan metrik

görünürlüktür. Üçüncü eksen, çevrimiçi tepkilerin gençler açısından kabul, destek, dışlanma veya yetersizlik duygularıyla nasıl ilişkilendiğini açıklayan dijital sosyal onaydır. Dördüncü eksen, sosyal hizmetin gençleri hak sahibi, katılımcı ve anlam üreten öznel olarak değerlendirme sorumluluğunu içeren özneleşme ve katılım alanıdır.

Gençlikte Tanınma İhtiyacı

Kimlik oluşumu ile iyilik hâli arasındaki bağ, sosyal hizmet açısından Honneth'in kişilerarası tanınma modelini benlik saygısı, öz güven, öz saygı ve kendine inanma kavramlarıyla birlikte değerlendirmeye imkân vermektedir (Houston, 2015). Bu çalışma, Honneth'in tanınma kuramını doğrudan genişletmekten çok Houston'ın sosyal hizmet alanına taşıdığı yorum üzerinden kullanmaktadır. Tanınma, kişinin kendisiyle kurduğu ilişkinin niteliğini etkileyen yaşamsal bir toplumsal deneyimdir. Genç bireyin kendisini değerli, etkili ve anlamlı görmesi, içsel bir psikolojik süreçle birlikte ilişkisel, hukuksal, kurumsal ve kültürel karşılıklar üzerinden biçimlenmektedir.

Tanınma, fark edilmenin ötesinde daha derin bir ilişkisel karşılık gerektirmekte ve kişinin kendisiyle kurduğu ilişkiyi sosyal karşılıklar üzerinden güçlendirebilmektedir (Houston, 2015). Genç, başkaları tarafından fark edildiğinde geçici bir sosyal temas alabilir, kabul edildiğinde ise daha kalıcı bir aidiyet zemini kazanır. Fark edilme anlık bir görünürlük üretirken, tanınma kişinin varlığının, sözünün ve katkısının anlamlı bulunmasını içermektedir. Anılan ayırım, gençlerin çevrimiçi görünürlük arayışını paylaşım sayısı, beğeni miktarı veya platform tercihiyle açıklamanın sınırlı kalacağını göstermektedir.

Hedefli gençlik çalışmasında tanınma, bakım, saygı ve değer görme boyutları üzerinden somut mesleki etkileşimler içinde deneyimlenmektedir (Välimäki ve Husu, 2023). İlgili yaklaşım, tanınmayı bireysel destek ilişkisiyle sınırlamadan kurumsal bağlamla birlikte düşünmeye imkân vermektedir. Bir genç kendisine sıcaklık gösterildiğinde bakım boyutunda, hak sahibi olarak dinlendiğinde saygı boyutunda, yetenekleri ve katkıları görünür kılındığında değer görme boyutunda tanınır. Sosyal hizmet açısından üç boyut, gençle kurulan ilişkinin sorun çözmenin yanında genci değerli ve etkili bir özne olarak karşılamaya yönelmesi gerektiğini göstermektedir.

Bakım deneyimi, gençle kurulan ilişkinin güven, süreklilik ve duygusal karşılık üretmesiyle ilgilidir. Gençlik döneminde bakım, edilgen bir korunma hâli yerine gencin duygusal varlığının fark edilmesi, kırılganlıklarının küçümsenmemesi ve güvenli bir ilişki zemini bulması anlamına gelmektedir. Saygı boyutu, gencin hak sahibi bir özne olarak kabul edilmesine dayanmaktadır. İlgili kabul, gencin dijital deneyimini yasaklama veya uyarı diliyle daraltmadan kendi sözünü kurmasına ve deneyimini anlamlandırmasına alan açmaktadır. Değer görme boyutu, gencin sahip olduğu özelliklerin, ilgilerin, becerilerin ve katkıların toplumsal olarak anlamlı kabul edilmesiyle ilişkilidir (Välimäki ve Husu, 2023). Dolayısıyla gencin dijital ortamda ürettiği içerikler, katıldığı ağlar ve geliştirdiği ifade biçimleri yüzeysel popülerlik göstergeleriyle sınırlanmadan okunmalıdır.

Sosyal hizmet açısından tanınma, Honneth'in üçlü modeline kişinin değişim kapasitesinin tanınması boyutunu eklediğinde umut, öz yeterlik ve dönüşüm inancıyla daha güçlü bir uygulama değeri kazanmaktadır (Houston, 2015). Anılan katkı, gençlik dönemini sabit bir kimlik süreci yerine farklı ilişkiler, deneyimler ve karşılaşmalarla değişime açık bir dönem olarak değerlendirmeyi sağlar. Dijital görünürlük de tek yönlü bir risk alanı olarak okunmamalı, yeni ifade, aidiyet ve güçlenme imkânlarıyla birlikte ele alınmalıdır.

Çocuk ve genç katılımının tanınma kuramı ile birlikte okunması, katılımın sembolik düzeyde kalma riskini aşmak için daha derin bir kuramsal zemin sunmaktadır (Thomas, 2012). Genç, kendisini etkileyen süreçlerde dinlenen kişi konumunda kaldığında sınırlı bir görünürlük elde eder. Görüşünün kararları etkilediği, katkısının dikkate alındığı ve farklılığının değerli bulunduğu durumlarda ise daha güçlü bir özneleşme deneyimi yaşar. Katılımın tanınma ile birleştiği nokta, gencin sosyal ilişkiler ve kurumsal süreçler içinde gerçek bir karşılık bulmasıdır.

Çocuk ve genç katılımı literatüründe katılım giderek daha fazla talep edilse de kavramsal açıklık ve uygulama düzeyinde süreklilik gösteren zorluklar devam etmektedir (McMellon ve Tisdall, 2020). Katılımın tanınmaya dönüşebilmesi için gençlerin sürece dâhil edilmesi tek başına yeterli bir mesleki karşılık üretmeyebilir. Katılımın anlamı, gencin bilgisine, deneyimine ve üretimine ne ölçüde güvenildiğiyle yakından ilişkilidir. Dijital gençlik tartışmalarında da gençlerin çevrimiçi görünürlüğü, deneyimlerinin karar süreçlerinde etkili biçimde karşılık bulduğu bir katılım deneyimiyle özdeşleştirilmemelidir.

Katılımın tanınma ile birlikte düşünülmesi, gençlerin görünürlük pratikleri ile gerçek söz hakkı arasındaki ilişkiyi yeniden değerlendirmeye imkân vermektedir (Thomas, 2012). Sosyal medya ortamları gençlere ifade, temas ve görünür olma imkânı sunarken, değer ölçülebilir karşılıklarla yorumlandığı bir düzen de üretmektedir. Beğeni sayısı, yorum miktarı veya takipçi görünürlüğü genç için kabul edilme, önemsenme ve

değer görme arzusunun sayısal karşılığı gibi algılanabilmektedir. Dolayısıyla tanınma ihtiyacının dijital bağlamda tartışılması sosyal hizmet açısından güçlü bir kavramsal imkân sunmaktadır.

Gençlikte tanınma arayışı, ilişkisel kabul, hak temelli saygı, değer temelli karşılık ve değişim kapasitesinin görülmesiyle birlikte düşünülmelidir. Tanınmanın yalnızca bireysel bir ihtiyaç olarak okunması, platform tasarımı, kurum uygulamaları ve toplumsal eşitsizlikler gibi koşulları geri planda bırakabilir. Bu nedenle kuramsal çerçevenin ilk basamağı, dijital görünürlük pratiklerini hem gencin kabul ve söz hakkı arayışı hem de tanınmanın ilişkisel ve kurumsal koşulları açısından kavramaya yönelmektedir.

Sosyal Hizmette Hak, Katılım ve Özneleşme

Sosyal hizmet, sosyal değişim, sosyal gelişme, sosyal uyum, güçlenme ve özgürleşme hedeflerini insan hakları, sosyal adalet, kolektif sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkeleriyle birlikte ele alan bir meslek ve akademik disiplindir (IASSW, 2018). İlgili çerçeve, gençlerin dijital yaşamını bireysel tercih veya risk davranışı yanında insan onuru, katılım, eşitlik ve sosyal çevreyle ilişkili bir deneyim alanı olarak düşünmeyi sağlamaktadır. Özneleşme, gencin kendi deneyimini ifade etme ve kendisini etkileyen kararlara etki edebilme kapasitesinin gelişmesiyle ilişkilidir.

Sosyal hizmet ile insan hakları ilişkisi, mesleğin tarihsel gelişimi, etik standartları ve insan onurunu merkeze alan adalet yönelimi içinde güç kazanmaktadır (Carvalho ve Albuquerque, 2025). İnsan hakları, sosyal hizmet açısından insan onurunu, eşitliği, ayrımcılıkla mücadeleyi ve yaşam koşullarının iyileştirilmesini birlikte düşünmeyi gerektiren mesleki bir zemindir. Gençlerle çalışma alanında hak temelli bakış, destek süreçlerini gencin sözü, seçimi ve katılımıyla birlikte ele almaktadır. Böylece genç, yardım edilen kişi konumundan kendi yaşamı üzerine söz kuran ve anlam üreten bir özne konumuna yaklaşmaktadır.

Hak temelli yaklaşım, bireysel iyilik hâli ile sosyal adalet hedefini birlikte destekleyebilmekte ve sosyal hizmet uzmanını merkezi yürütücü konumdan eşlik eden bir mesleki konuma yönltebilmektedir (Asenjo Palma ve Verity, 2025). Anılan konumlanma, sosyal hizmet uzmanını genç adına konuşan belirleyici otorite olmaktan çıkarıp gencin kendi deneyimini görünür, anlaşılır ve etkili hâle getirmesine katkı sunan mesleki bir aktör olarak tanımlamaktadır. Gençlerin dijital görünürlük deneyimlerinde de aynı etik yönelim önem taşımaktadır.

Küresel etik ilkeler, sosyal hizmetin insan onurunu tanıma, insan haklarını destekleme, sosyal adalet ve eşitliği güçlendirme, kendi kaderini tayin hakkı ile katılımı önemseme sorumluluğunu birlikte ele almaktadır (IASSW, 2018). İlgili ilkeler, gençlerin dijital deneyimlerini güvenlik, mahremiyet veya zarar riski eksenine sıkıştıran yaklaşımların sınırlarını görünür kılmaktadır. Dijital görünürlük, gencin kimliğini, ilişkilerini, aidiyet arayışını ve toplumsal karşılık beklentisini içeren bir sosyal ortamdır. Sosyal hizmetin hak temelli yönelimi, mikro düzeyde bireysel destek ile makro düzeyde sosyal adalet arayışını birlikte düşünmesiyle güç kazanmaktadır.

Sosyal hizmetin etik ilkeleri, insan onuru, insan hakları, sosyal adalet, katılım ve dışlayıcı olmayan uygulama sorumluluğunu birlikte düşünmeyi gerektirir (IASSW, 2018). Etik zemin, dijital gençlik deneyiminin sosyal hizmet açısından ikincil veya teknik bir alan olmadığını göstermektedir. Daha dikkatli bir sosyal hizmet okuması, beğeni, dışlanma, karşılaştırma veya görünür olma deneyiminin akran ilişkileri, platform tasarımları ve gençlik politikalarıyla bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Dijital, çevrimiçi ve elektronik teknolojiler sosyal hizmet uygulamasının doğasını dönüştürmüş, mesleki yeterlik, mahremiyet, gizlilik, bilgilendirilmiş onam, sınırlar, belge düzeni ve risk yönetimi gibi etik konuları daha görünür hâle getirmiştir (Reamer, 2013). Anılan dönüşüm, gençlerin dijital yaşamını sosyal hizmetin dışındaki teknik bir konu olmaktan çıkarmaktadır. Gençlerin çevrimiçi görünürlüğü, mesleki görüşmede, psikososyal değerlendirmede, okul ve aile çalışmasında, gençlik hizmetlerinde ve politika tartışmalarında dikkate alınması gereken bir yaşam alanı hâline gelmektedir.

Teknoloji standartları, psikososyal değerlendirmelerde müracaatçıların teknolojiye ilişkin görüşlerinin, kullanım biçimlerinin, güçlü yönlerinin, ihtiyaçlarının, risklerinin ve güçlüklerinin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir (NASW vd., 2017). İlgili standart, gençlerin dijital deneyimlerinin sosyal hizmet değerlendirmesine dâhil edilmesi için doğrudan mesleki dayanak sağlamaktadır. Gençlerin sosyal medya kullanımı süre, sıklık veya bağımlılık belirtisiyle açıklanamayacak kadar çok katmanlıdır. Değerlendirme, gencin teknolojiyle kurduğu ilişkiyi, erişim imkânlarını, akran ilişkilerini, çevrimiçi destek kaynaklarını ve dijital ortamda kendisini nasıl konumlandığını birlikte ele almalıdır.

Gençlerin kendilerini etkileyen kararlara katılım hakkı, profesyonel gençlik çalışmasının temel dayanaklarından biri olarak değerlendirilmektedir (Corney vd., 2021). Katılım, ilgili çerçevede bir etkinliğe katılmaktan daha geniş bir anlam taşımaktadır. Genç, kararları etkileyebildiğinde, süreçlerin nasıl

yürütüleceğine dair fikir beyan edebildiğinde ve kendisini ilgilendiren hizmetlerin tasarımında karşılık bulduğunda gerçek anlamda katılım deneyimi yaşamaktadır. Dijital gençlik alanında temel mesele, gencin dijital ortamlarla ilgili aile, okul, kurum, hizmet ve politika süreçlerinde ne kadar söz sahibi olduğudur.

Gençlik katılımı, hak temelli bir zeminde kurulduğunda gencin sesinin duyulmasıyla başlayan ve söylediklerinin sonuç üretmesiyle olgunlaşan bir süreç hâline gelmektedir (Corney vd., 2021). Gençlerden görüş almak, katılımın başlangıç düzeyini oluşturmaktadır. Mesleki ve kurumsal olgunluk, alınan görüşlerin karar süreçlerine nasıl yansıdığını açıklayabilmekle güç kazanmaktadır. Dijital ortamlarla ilgili sosyal hizmet müdahalelerinde gençlerin deneyimlerini sormak kadar, onların çevrimiçi yaşamı nasıl anlamlandırdıklarını ciddiye almak da önemlidir.

İnsan hakları temelli katılım yaklaşımı, hangi kararların katılımı gerektirdiği, kimlerin katılması gerektiği, katılımın nasıl uygulanacağı ve sonuçların kararlara nasıl yansıtacağı soruları üzerinden yapılandırılabilir (McMurry ve O'Sullivan, 2022). Dört soru yapısı, sosyal hizmet uygulamalarında katılımı genel bir iyi niyet ifadesinden çıkararak değerlendirilebilir bir mesleki ölçüte dönüştürmektedir. Gençlerle dijital görünürlük üzerine çalışırken gencin çevrimiçi deneyimini kimlerin etkilediği, hangi kararların dijital yaşam alanını şekillendirdiği ve alınan görüşlerin uygulamaya nasıl yansıdığı sorulmalıdır.

Katılımın hak temelli biçimde ele alınması, gençleri hizmetlerin hedef kitlesi olarak görmenin ötesine geçmeyi sağlar (McMurry ve O'Sullivan, 2022). Gençler, dijital güvenlik eğitimlerinin alıcısı veya sosyal medya risklerinin muhatabı olarak konumlandığında özneleşme sınırlı kalır. Daha güçlü bir sosyal hizmet yaklaşımı, gençleri kendi dijital yaşamlarının yorumlayıcısı, akran dünyalarının bilgisine sahip kişiler ve hizmetlerin geliştirilmesine katkı sunan ortaklar olarak değerlendirmektedir. Böyle bir mesleki bakış, gencin katılımını kararların içeriğini etkileyen bir tanınma biçimine dönüştürebilir.

Çocuk ve genç katılımı alanında temel zorlukların yıllar içinde büyük ölçüde sürmesi ve literatürün çoğu zaman çözümlerden çok engeller üzerinde yoğunlaşması, katılımın ilişkisel ve kurumsal emek gerektiren bir sorumluluk olduğunu düşündürmektedir (McMellon ve Tisdall, 2020). Anılan tespit, sosyal hizmetin katılımı teknik bir uygulama başlığı olarak değil, süreklilik isteyen ilişkisel ve kurumsal bir sorumluluk olarak görmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Gerçek özneleşme, gençlerin söylediklerinin hizmet tasarımına, mesleki dile, kurum içi kararlara ve politika önerilerine yansmasıyla güç kazanacaktır.

Hak, katılım ve özneleşme eksen, Dijital Tanınma Paradoksu Modeli'nin sosyal hizmet temelini oluşturmaktadır. Tanınma ihtiyacı gencin ilişkisel ve kimliksel zeminini gösterirken, hak temelli sosyal hizmet ilgili ihtiyacın mesleki ve kurumsal düzeyde nasıl karşılanabileceğini açıklamaktadır. Ölçülebilir görünürlük göstergeleri gencin sesinin, katkısının ve hak sahipliğinin önüne geçtiğinde özneleşme süreci daralabilir. Dolayısıyla hak, katılım ve özneleşme eksen, dijital platformlarda görünürlüğün hangi göstergelerle düzenlendiği ve gençler için hangi sosyal onay anlamlarını taşıdığı sorusunu daha önemli hâle getirmektedir.

Metrik Görünürlük ve Dijital Sosyal Onay

Sosyal medya platformları, gençlerin çevrimiçi varlığını sıradan bir iletişim pratiği olmaktan çıkararak ölçülebilir, sıralanabilir ve karşılaştırılabilir bir görünürlük düzeni içinde biçimlendirmektedir (van Dijck ve Poell, 2013). Programlanabilirlik, popülerlik, bağlantısallık ve verileştirme ilkeleri, platformların kullanıcı etkileşimlerini teknik ve ekonomik mantıklar içinde düzenlediğini göstermektedir. Platformlar, hangi içeriğin öne çıkacağını, hangi etkileşimlerin değer kazanacağını ve hangi davranışların sayısal karşılığa dönüşeceğini belirleyen bir çevre üretmektedir. Böylece görünür olmak, ölçülen, sıralanan ve algoritmik dolaşıma sokulan bir sosyal konuma dönüşmektedir.

Popülerlik ilkesi, dijital görünürlüğün gençler açısından neden güçlü bir sosyal anlam taşıdığını açıklamak için önemli bir dayanak sunmaktadır (van Dijck ve Poell, 2013). Beğeni, yorum, paylaşım, takipçi ve görüntülenme gibi göstergeler, sosyal karşılığın sayısal izleri hâline gelmektedir. Genç birey, ilgili göstergeler aracılığıyla paylaşımının ulaştığı kişi sayısının yanında kendi ifadesinin ne kadar değer bulunduğunu ve akran çevresinde nasıl konumlandığını da yorumlamaktadır. Metrik görünürlük kavramı, dijital ortamda görünür olmanın ölçülebilir göstergelerle düzenlenmesini anlatmaktadır.

Görünürlüğün yazılımsal olarak düzenlenmesi, gençlerin dijital deneyiminde önemli bir kırılma yaratmaktadır (Bucher, 2012). Facebook örneği üzerinden geliştirilen analiz, dikkat ekonomisinin yazılım, protokol ve algoritmalar aracılığıyla otomatik, öngörücü ve kişiselleştirilmiş nitelikler kazandığını tartışmaktadır. Gençlerin çevrimiçi ortamda görünür olması, kendi ifade iradeleriyle birlikte platformun neyi öne çıkardığına bağlı hâle gelmektedir. Dikkatin nasıl dağıtıldığı ve hangi etkileşimlerin teşvik edildiği, dijital tanınma deneyiminin koşullarını biçimlendirmektedir.

Gençlerin kendi çevrimiçi varlıklarını izleme ve düzenleme pratikleri, algoritmik dikkat düzeniyle birlikte şekillenmektedir (Bucher, 2012). İçeriğin kaç kişiye ulaştığı, hangi saatlerde daha çok görüldüğü, hangi paylaşımın daha fazla beğeni aldığı veya hangi fotoğrafın daha az tepki topladığı gündelik öz değerlendirme süreçlerine karışmaktadır. Böyle bir ortamda genç, kendisini ifade ederken platformun geri bildirim mantığını da öğrenmektedir. Kritik nokta, gencin dijital davranışını yüzeysel bir ilgi arayışı olarak okumak yerine, platform mantığı içinde şekillenen tanınma arayışını anlamaktır.

Dijital paylaşım alanları, kişisel ifade ve sosyal ilişki pratiklerini veri, kod ve kurumsal protokollerle bağlantılı biçimde yeniden düzenleyen bir bağlantısallık kültürü üretmektedir (van Dijck, 2011). Gençler çevrimiçi ortamda fotoğraf, video, yorum veya kısa metin paylaşırken kendilerini anlatmakta, akran ağları içinde yer almakta ve sosyal bağlarını görünür kılmaktadır. Platformlar ilgili bağları sınıflandırmakta, ölçmekte ve dolaşıma sokmaktadır. Dijital görünürlük, gençlerin sosyal bağlarını anlamak için medya kullanımı düzeyinin ötesinde ilişkisel bir içerik taşımaktadır.

Beğeni, yorum ve diğer çevrimiçi tepkiler, ergenler tarafından izlenim oluşturma, destek verme, destek alma, desteği geri çekme, kendini ifade etme ve sosyal medya deneyimini kişiselleştirme süreçleriyle ilişkilendirilmektedir (Rides vd., 2025). Küçük görünen dijital tepkiler, gençlerin akran ilişkilerinde güçlü sosyal işaretlere dönüşebilir. Bir paylaşımı beğenmek destek göstergesi olabilir, tepki vermemek mesafe, ilgisizlik veya dışlanma şeklinde yorumlanabilir. Dolayısıyla çevrimiçi geri bildirimler, gencin ilişki kurma ve kabul görme deneyimi içinde değerlendirilmelidir.

Az beğeni alma deneyimi, ergenlerde reddedilme duygusunu, olumsuz duygu durumunu ve kendilerine ilişkin olumsuz düşünceleri artırabilen bir sosyal karşılaşma biçimi olarak ortaya çıkabilir (Lee vd., 2020). Akran ilişkilerine duyarlılığın arttığı gençlik döneminde görünürlüğün beklenen karşılığı üretmemesi, yetersizlik ve dışlanma duygularını güçlendirebilir. Okulda akran mağduriyeti yaşamış gençlerin az beğeni alma durumundan daha fazla etkilenebilmesi, çevrimdışı örselenme ile çevrimiçi geri bildirimler arasındaki bağı görünür kılmaktadır. Kırılganlık, sosyal ilişkiler, geçmiş dışlanma deneyimleri ve dijital karşılıklar aynı zeminde birleşebilmektedir.

Teknoloji temelli sosyal karşılaştırma ve geri bildirim arayışı, ergenlerde depresif belirtilerle ilişkili görünmektedir (Nesi ve Prinstein, 2015). Sosyal karşılaştırma, dijital ortamda sürekli erişilebilir, görsel olarak yoğun ve sayısal göstergelerle desteklenen bir hâl almaktadır. Genç, başkalarının beğeni sayılarını, arkadaşlık ağlarını, başarılarını ve popülerlik göstergelerini kendi yaşamıyla karşılaştırabilir. Cinsiyet ve popülerlik düzeyine göre ilişkinin farklılaşabilmesi, dijital görünürlüğün gencin akran grubu içindeki konumu, aile ilişkileri ve önceki dışlanma deneyimleriyle birlikte düşünülmesini gerektirmektedir.

Sosyal medya koşullu benlik saygısı, kişinin benlik değerini sosyal medya etkileşimlerinden aldığı karşılıklara bağlamasını açıklayan önemli bir kavramsal araç sunmaktadır (Martinez vd., 2024). Kişi kendisini değerli hissetmeyi çevrimiçi karşılıklara bağladığında, beğeni ve yorumlar gündelik duygulanımın ötesinde kimliksele bir ölçüte dönüşmektedir. Aynı çalışmada sosyal medya koşullu benlik saygısının sosyal medya kullanım yoğunluğu, problemli kullanım göstergeleri ve benzer görüşlü çevrimiçi çevrelerde bulunma eğilimiyle birlikte ele alınması, dijital onayın bireysel beğenilme arzusundan daha geniş bir psikososyal bağlama yerleştiğini düşündürmektedir.

Ergen kimliği açısından sosyal medyada geçirilen süreden çok çevrimiçi etkinliğin niteliği belirleyici görünmektedir (Avcı vd., 2025). İlgili sonuç, dijital gençlik tartışmalarını ekran süresi ekseninden çıkararak deneyimin içeriğine yöneltilmektedir. Gençlerin ne kadar çevrimiçi kaldığı önemli olabilir, ancak daha belirleyici soru çevrimiçi ortamda ne yaptıkları, kimlerle karşılaştıkları, nasıl geri bildirim aldıkları ve kendilerini hangi anlam içinde kurduklarıdır. Aynı dijital deneyim, kimlik keşfi imkânı sunarken sürekli karşılaştırma ve belirsizlik üzerinden kimliksele zorlanmayı da artırabilir.

Sosyal medya bağımlılığının sosyal onay ihtiyacıyla pozitif, beden memnuniyetiyle negatif yönde ilişkili olduğu ve sosyal onay ihtiyacının beden memnuniyeti ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolü taşıdığı bulunmuştur (Gökkaya vd., 2020). İlgili ilişki, Türkiye bağlamında sosyal onay arayışının dijital kullanım örüntüleriyle bağlantısını görünür kılmaktadır. Bedenin dijital sunumu, beğeni ve yorumlarla doğrudan karşılık bulabilir. Görünürlük arayışında beden algısı, sosyal kabul ve benlik değeri arasındaki ilişki bütünlüklü biçimde değerlendirilmelidir.

Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği'nin ergen örnekleminde geçerli ve güvenilir bir yapı göstermesi, sosyal onay ihtiyacının ergenlik döneminde araştırılabilir ve izlenebilir bir psikososyal yapı olduğunu ortaya koymaktadır (Karaşar ve Öğülmüş, 2020). Ölçek çalışmaları, gençlerin başkalarının yargılarına duyarlılığı, olumlu izlenim bırakma isteği ve sosyal geri çekilme eğilimi hakkında değerlendirme zemini sağlayabilir. Ölçme araçları tek

başına müdahale planı oluşturmada da gencin sosyal onay ihtiyacını tanıma, görüşme içeriğini derinleştirme ve dijital görünürlükle bağlantılı duygusal ihtiyaçları fark etme bakımından yardımcı olabilir.

Üniversite öğrencilerinde görünür olma ve beğenilme isteklerinin sosyal medya kullanım amaçları, paylaşım türü, paylaşım içeriği, takipçi sayısı ve paylaşım sıklığıyla ilişkili olduğu görülmektedir (Şavklı ve Koç, 2023). Türkiye’de gençlerin sosyal medya davranışlarının görünürlük ve beğenilme arzusuyla birlikte düşünülmeli gerektiği anlaşılmaktadır. İlgili ilişki, ahlaki bir yargı konusu hâline getirilmeden gençlerin anlam dünyasına açılan bir değerlendirme alanı olarak ele alınmalıdır.

Dijital ortamlarda siyasal katılım üzerine yapılan Türkiye bağlamı bir çalışma, 15-29 yaş aralığındaki gençlerin çoğu zaman aktif katılımdan çok politik gündemi takip etmekle sınırlı kaldığını göstermektedir (Cender ve Kuş, 2024). Dijital katılım bağlamındaki ilgili sonuç, görünürlük ile etkin özneleşme arasındaki farkı düşündürmektedir. Gençler dijital gündemleri izleyebilir, beğenebilir, paylaşabilir veya yorumlayabilir. Pratiklerin karar süreçlerine, toplumsal etkiye ve kalıcı katılıma dönüşmesi ayrıca değerlendirilmelidir. Metrik görünürlük, katılım izlenimi üretebilir.

Metrik görünürlük ve dijital sosyal onay, gençlerin tanınma ihtiyacını anlamak için güçlü fakat dikkatle kullanılması gereken kavramlardır. Sosyal medya platformları gençlere ifade, temas, destek ve kimlik denemesi imkânları sunarken görünürlüğü sayısal karşılıklarla düzenleyerek kendilik değerinin ölçülebilir göstergeler üzerinden yorumlanmasına zemin hazırlayabilir. Dolayısıyla metrik görünürlük ve dijital sosyal onay, modelin ikinci ve üçüncü bileşenlerini oluşturmada, özneleşme ve katılım ekseninde birlikte dört bileşenli yapıyı tamamlamaktadır.

YÖNTEM

Çalışma, ampirik veri üretmek yerine kavramsal değerlendirme ve model geliştirme yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Temel amaç, gençlerin dijital görünürlük deneyimini sosyal hizmet açısından tanıma, hak temelli katılım, özneleşme, metrik görünürlük ve dijital sosyal onay kavramları arasında ilişkilendirerek açıklayıcı bir model geliştirmektir. Kavramsal çerçeveler, karmaşık toplumsal olguları farklı bilgi alanlarından gelen kavramlar arasında bağlantılar kurarak anlamlandırmaya imkân veren kuramsal yapılardır (Jabareen, 2009). Çalışma, gençlik, sosyal medya, hak temelli sosyal hizmet, tanınma, katılım ve sosyal onay literatürlerinin kesişiminden hareketle sosyal hizmet merkezli bir kavramsal sentez üretmeyi hedeflemektedir.

Kavramsal makalelerde araştırma tasarımının, teori seçiminin ve geliştirilen katkı türünün açık biçimde gerekçelendirilmesi gerekir (Jaakkola, 2020). Çalışma, sistematik derleme veya meta-sentez iddiası taşımamaktadır. Kaynaklar, gençlerin dijital görünürlük deneyimini açıklama gücü, sosyal hizmetle bağlantı kurma kapasitesi, tanınma ve katılım tartışmalarıyla ilişkisi ve metrik görünürlük ya da dijital sosyal onay kavramlarına katkısı dikkate alınarak amaçlı ve tematik biçimde seçilmiştir.

Kaynak seçiminde dört kavramsal kategori kullanılmıştır. Birinci kategori, gençlikte tanınma ihtiyacını bakım, saygı, değer görme ve değişim kapasitesiyle ilişkilendiren çalışmalardan oluşmaktadır. İkinci kategori, sosyal hizmetin insan hakları, katılım, özneleşme, etik sorumluluk ve teknoloji kullanımıyla bağlantılı literatürünü kapsamaktadır. Üçüncü kategori, sosyal medya platformlarının programlanabilirlik, popülerlik, bağlantısallık, verileştirme ve algoritmik görünürlük mantığını açıklayan çalışmalardır. Dördüncü kategori, çevrimiçi geri bildirim, sosyal onay, sosyal karşılaştırma, benlik değeri, beden memnuniyeti ve gençlerin dijital katılım deneyimleriyle ilgili ampirik ve kavramsal çalışmaları içermektedir.

Kaynak havuzu oluşturulurken sosyal hizmet, gençlik, sosyal medya, dijital görünürlük, tanınma, metrik görünürlük, sosyal onay, hak temelli katılım, özneleşme, teknoloji etiği ve dijital gençlik çalışması kavramları birlikte değerlendirilmiştir. Güncel dijital gençlik ve sosyal medya çalışmaları ağırlıklı olarak 2011-2025 aralığından seçilmiş, sosyal hizmetin etik ve mesleki dayanakları ile Türkiye gençlik istatistikleri ve politika belgeleri bağlamı açıklamak amacıyla korunmuştur. Analitik süreçte önce temel kavramların sınırları çıkarılmış, ardından kavramlar arasındaki kesişimler karşılaştırılmış, güçlendirici ve daraltıcı hatlar ayrıştırılmış ve son aşamada model sosyal hizmet uygulamasına aktarılacak değerlendirme sorularına dönüştürülmüştür.

Veri içermeyen akademik çalışmalar, güçlü bir kavramsal katkı sunduğunda literatürleri bütünleştirerek yeni ilişkiler önerebilir ve gelecekteki araştırmalar için açıklayıcı bir yön sağlayabilir (Gilson ve Goldberg, 2015). Çalışmada kaynaklar özetleyici bir aktarım mantığıyla kullanılmamış, gençlikte dijital görünürlüğün sosyal hizmet açısından nasıl okunabileceğine ilişkin yeni bir kavramsal bağlantı kurulmuştur. Tanınma literatürü ilişkişel kabulü, hak temelli sosyal hizmet literatürü katılım ve özneleşmeyi, platform mantığı ile sosyal onay literatürü ise ölçülebilir görünürlüğün kendilik değeri ve sosyal konum algısıyla ilişkisini açıklamak için bir araya getirilmiştir.

Literatür incelemesi, kuramsal çerçeve ve kavramsal çerçeve araştırma sürecinde farklı işlevler üstlenmektedir. Kavramsal çerçeve, araştırma konusunu anlamlandırmak için seçilen kavramlar arasındaki ilişkiyi görünür kılmaktadır (Luft vd., 2022). Çalışmada gençlerin dijital görünürlük deneyimi dört analitik düzey üzerinden ele alınmaktadır: tanınma arayışı ve koşulları, metrik görünürlük, dijital sosyal onay, özneleşme ve katılım. Dijital Tanınma Paradoksu Modeli, bu düzeylerin kesişiminden hareketle geliştirilmiş, nedensel bir ölçüm aracı değil, sosyal hizmet araştırmaları, gençlik çalışmaları ve uygulama ortamları için yorumlayıcı bir kavramsal çerçeve olarak tasarlanmıştır.

Çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Ampirik veri kullanılmadığı için modelin farklı yaş, cinsiyet, sınıf, kültürel bağlam ve kırılabilirlik durumlarında nasıl işlediği doğrudan test edilmemiştir. Ergenler, üniversite öğrencileri ve 15-29 yaş aralığındaki gençlere ilişkin kaynaklar birlikte kullanıldığından modelin gelişimsel dönemlere göre farklı biçimlerde işleyebileceği kabul edilmektedir. Kaynak seçimi sistematik derleme protokolüne göre yapılmadığından literatürün tamamını kapsama iddiası taşınmamaktadır. Buna karşın çalışma, gençlerin dijital görünürlük deneyimini sosyal hizmet açısından tanınma, hak temelli katılım, metrik görünürlük, dijital sosyal onay ve özneleşme kavramlarıyla birlikte ele alan özgün bir kavramsal katkı sunmayı hedeflemektedir.

KAVRAMSAL BULGULAR VE TARTIŞMA

Dijital Tanınma Paradoksu

Dijital Tanınma Paradoksu, çevrimiçi görünürlüğün artması ile gencin ilişkisel, kurumsal ve hak temelli düzeyde tanınması arasında oluşabilen açıklığı ifade etmektedir. Paradoks, gencin daha fazla görülmesine rağmen sözünün, katkısının ve deneyiminin aynı ölçüde karşılık bulmamasıyla belirginleşmektedir. Bu görünürlük-tanınma açıklığı, metrik olarak izlenen görünürlük ile sosyal hizmetin önem verdiği ilişkisel tanınma arasındaki temel gerilimi oluşturmaktadır.

Kavramsal çerçevede tanınma, platform mantığı, sosyal onay ve hak temelli katılım ayrı ayrı açıklanmıştır. Tartışma düzeyinde odak, kavramları yeniden tanımlamak yerine onların gençlerin dijital deneyiminde hangi mekanizma üzerinden birleştiğini göstermektir. Modelin çıkış noktası, görünürlük artarken ilişkisel ve kurumsal karşılık artmıyorsa tanınmanın sayısal göstergelere devredilebildiği; geri bildirim gencin sözünü, aidiyetini ve katılımını güçlendirdiğinde ise görünürlüğün tanınmaya yaklaşılabildiği yönündedir.

Güçlendirici hatta dijital görünürlük, gencin kendisini ifade etmesine, akran desteği kurmasına ve karar süreçlerine katılmasına alan açmaktadır. Bu hatta beğeni, yorum veya görüntülenme başlı başına değer ölçütüne dönüşmemekte, ilişkisel kabul ve anlamlı katılımın tamamlayıcı işaretleri olarak kalmaktadır. Sosyal hizmet açısından önemli olan, çevrimiçi geri bildirimin gencin yaşam dünyasında hangi ilişki, ihtiyaç ve kurumsal karşılıklarla birleştiğini anlamaktır.

Daraltıcı hatta görünürlük, tanınmanın yerine geçen bir sayısal karşılık düzenine dönüşmektedir. Genç, değer görme ihtiyacını ağırlıklı olarak etkileşim sayılarıyla okuduğunda dijital alan kabul arayışını destekleyen bir ortam olmaktan uzaklaşabilir. Metrik göstergeler sosyal değerlerin temel göstergesi olarak yorumlanmaya başlandığında, görünürlük gencin öz değerini sürekli sınavan ve karşılaştıran bir sosyal aynaya yaklaşmaktadır.

Dijital tepkilerin gençler açısından etkisi, kişisel kırılabilirlikler, akran ilişkileri, beden algısı, sosyal karşılaştırma ve önceki dışlanma deneyimleriyle birlikte okunmalıdır. Aynı paylaşım pratiği, destekleyici bir akran çevresinde güçlendirici bir temas üretebilirken, dışlanma veya yetersizlik duygusunun yoğun olduğu bir bağlamda incitici bir karşılığa dönüşebilmektedir. Model bu nedenle görünürlüğü tek başına olumlu ya da olumsuz saymak yerine gencin ilişkisel konumu, platformun metrik düzeni ve kurumların verdiği karşılık içinde değerlendirmektedir.

Gençlerin çevrimiçi içerikleri izleme, beğenme, paylaşma veya yorumlama pratikleri katılımın başlangıcı olabilir. Kalıcı söz hakkı, karar süreçlerine etki ve toplumsal karşılık üretmediğinde bu pratikler sınırlı bir görünürlük düzeyinde kalmaktadır. Dijital Tanınma Paradoksu, görünürlüğü olumlu ve olumsuz iki sonuç listesinden ibaret görmemekte; gencin daha fazla görünür hâle gelirken daha az tanınabildiği eşzamanlı çelişkiyi açıklamaya çalışmaktadır.

Dijital Tanınma Paradoksu Modeli

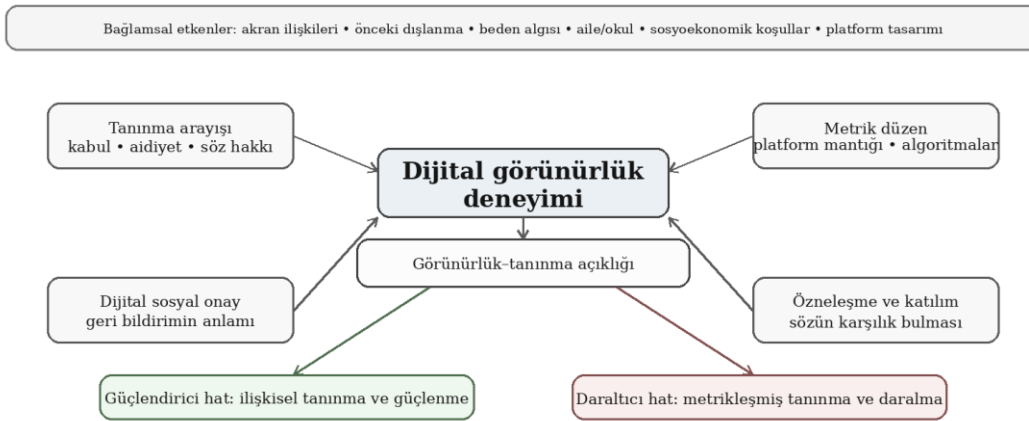
Dijital Tanınma Paradoksu Modeli, tanınma ihtiyacını ilişkisel başlangıç yönelimi, metrik görünürlüğü platform temelli yapısal çevre, dijital sosyal onayı geri bildirimin psikososyal olarak anlamlandırılma süreci, özneleşme ve katılımı ise olası sonuç alanı olarak ele almaktadır. Bu unsurların etkileşimi, görünürlüğün güçlendirici ya da daraltıcı hatta nasıl yöneldiğini sosyal hizmet değerlendirmesi açısından izlenebilir hâle

getirmektedir. Modelin ayırt edici yönü, bu düzeyleri ayrı temalar olarak sıralamakla yetinmemesi, görünürlük-tanınma açıklığının hangi koşullarda güçlenme veya daralma ürettiğini açıklamasıdır.

Tablo 1: Dijital Tanınma Paradoksu Modeli

Eksen	Güçlendirici Hat	Daraltıcı Hat	Sosyal Hizmet Odağı
Tanınma arayışı ve koşulları	İlişkisel ve kurumsal karşılıklar kabul, söz hakkı ve değer görmeyi desteklemektedir.	Sayısal karşılıklar ilişkisel tanınmanın yerine geçebilmektedir.	Genç, görünürlük pratiği içinde hangi kabul, aidiyet, değer görme veya söz hakkı arayışlarını ifade etmektedir?
Metrik görünürlük	Beğeni, yorum ve görüntülenme sınırlı geri bildirim işareti olarak kalmaktadır.	Metrikler sosyal değerın temel göstergesi olarak yorumlanmaya başlanmaktadır.	Platform hangi etkileşimleri ödüllendirmekte ve genç hangi göstergelere anlam yüklemektedir?
Dijital sosyal onay	Çevrimiçi tepkiler destek, aidiyet ve akran ilişkilerini güçlendirmektedir.	Geri bildirimler dışlanma, karşılaştırma ve yetersizlik duygusunu besleyebilmektedir.	Geri bildirimler kendilik değeri, beden algısı ve akran ilişkileriyle nasıl birleşmektedir?
Özneleşme ve katılım	Gencin sözü, deneyimi ve katkısı karar süreçlerine yansımaktadır.	Görünürlük katılıma dönüşmeden ölçülebilir izlere indirgenebilmektedir.	Kurum gencin dijital deneyimini karar ve hizmet tasarımı nasıl taşımaktadır?

Kaynak: Tanınma, platform mantığı, dijital sosyal onay ve hak temelli katılım literatüründen hareketle yazar tarafından geliştirilmiştir (Houston, 2015; IASSW, 2018; van Dijck ve Poell, 2013; Rides vd., 2025; McMurry ve O’Sullivan, 2022).

Şekil 1: Dijital Tanınma Paradoksu Modeli'nin İlişkisel İşleyişi

Kaynak: Yazar tarafından geliştirilmiştir.

Modelin mevcut literatürden ayrıldığı nokta, tanınma, metrik görünürlük, dijital sosyal onay ve gençlik katılımı alanlarını tek tek açıklamakla sınırlı kalmamasıdır. Önerilen çerçeve, görünürlük, metrik görünürlük ve tanınma arasında açık bir ayrım kurmaktadır: görünürlük erişilebilir ve izlenebilir olmayı; metrik görünürlük bu erişilebilirliğin sayısal göstergelerle düzenlenmesini; tanınma ise gencin sözünün, deneyiminin, haklarının ve katkısının anlamlı karşılık bulmasını ifade etmektedir.

Tablo 1, modelin dört bileşenini güçlendirici ve daraltıcı hatlar üzerinden okumaktadır. Bileşenler aynı düzeyde işleyen değişkenler olarak değil, gencin çevrimiçi deneyiminde birbirini kesen analitik düzeyler olarak düşünülmelidir. Tanınma arayışı ve koşulları, metrik görünürlük, dijital sosyal onay ve özneleşme-katılım kimi zaman birbirini besleyen, kimi zaman birbirinin yerine geçen ilişkisel dinamikler olarak çalışmaktadır.

Şekil 1, modelin ilişkisel işleyişini doğrusal bir nedensellik olarak değil, bağlama duyarlı iki olası hat üzerinden göstermektedir. Güçlendirici hatta dijital geri bildirim, ilişkisel kabul, söz hakkı ve kurumsal karşılıkla birleşmektedir. Daraltıcı hatta metrik göstergeler sosyal değerın ve kendilik değerinin temel ölçütü gibi yorumlanmakta, görünürlük tanınmayı genişletmek yerine sayısal onay arayışına sıkıştırmaktadır. Şekildeki oklar, her genç için zorunlu, tek yönlü ve değişmez bir nedensel sıra anlamına gelmemektedir.

Modelin analitik katkısı, sosyal hizmet uzmanına gencin çevrimiçi davranışının arkasındaki ihtiyacı sorma imkânı vermesidir. Aynı platform davranışı, bir gençte aidiyet kurma, başka bir gençte dışlanma korkusunu yönetme, bir diğerinde sözünü duyurma çabası anlamına gelebilir. Değerlendirme, davranışın görünür yüzünden çok gencin ona yüklediği anlamı izlemektedir.

Model uygulama düzeyinde dört değerlendirme sorusu üretmektedir: Genç, görünürlük pratiği içinde hangi kabul, aidiyet, değer görme veya söz hakkı arayışlarını ifade etmektedir? Platform hangi etkileşimleri ödüllendirmekte ve genç hangi göstergelere anlam yüklemektedir? Çevrimiçi geri bildirimler kendilik değeri,

beden algısı ve akran ilişkileriyle nasıl birleşmektedir? Dijital görünürlük gencin katılımını ve özneleşmesini güçlendirmekte midir? Sorular, modeli kuramsal bir şema olmanın ötesinde sosyal hizmet görüşmesine, psikososyal değerlendirmeye ve gençlik hizmetlerinin planlanmasına bağlamaktadır.

Bu çerçevede model, gençlerin dijital yaşamını bir izleme listesine dönüştürmek yerine anlamlandırıcı bir mesleki okuma önermektedir. Sosyal hizmet uzmanı, gencin çevrimiçi deneyimini risk, ihtiyaç, güçlenme ve katılım boyutlarıyla birlikte ele aldığı dijital görünürlük mesleki müdahalenin dışındaki teknik bir konu olmaktan çıkmaktadır. Aynı zamanda platform tasarımlarının, kurum uygulamalarının ve görünürlük eşitsizliklerinin gençlerin tanınma deneyimini nasıl etkilediği de değerlendirme alanına dâhil edilmektedir.

Sosyal Hizmet Açısından Değerlendirme

Dijital Tanınma Paradoksu Modeli, gençlerin çevrimiçi görünürlüğünü risk yönetimiyle sınırlı bir konu olmaktan çıkarmaktadır. Model, dijital davranışların ardındaki kabul edilme, aidiyet kurma, değer görme ve söz sahibi olma arayışlarını görünür kılmaktadır. Böylece sosyal hizmet uzmanı, gencin çevrimiçi deneyimini koruyucu ve güçlendirici boyutlarıyla birlikte değerlendirebilmektedir.

Psikososyal değerlendirme sürecinde model, sosyal hizmet uzmanına dijital yaşamı sistematik ve yargılayıcı olmayan bir biçimde sorma olanağı sağlamaktadır. Görüşmede “hangi platformları kullanıyorsun” veya “ne kadar süre çevrimiçisin” soruları tek başına yeterli görülmemelidir. Gencin hangi paylaşımlardan sonra kendisini iyi ya da kötü hissettiği, hangi geri bildirimleri değerli gördüğü, hangi tepkileri dışlanma olarak yorumladığı ve çevrimiçi görünürlüğü kendilik değeriyle nasıl ilişkilendirdiği de değerlendirme kapsamında düşünülmelidir.

Kısa bir uygulama örneği modelin işleyişini somutlaştırabilir. Aynı paylaşımın az beğeni alması bir genç için gündelik ve geçici bir geri bildirim olabilir. Akran zorbalığı yaşamış başka bir genç için yeniden dışlanma anlamı taşıyabilir. Toplumsal bir konuda sözünü duyurmaya çalışan bir genç içinse etkisiz kalma ve kamusal karşılık bulamama duygusu yaratabilir. Bu ayrım, sosyal hizmet uzmanının aynı dijital olayı tek bir risk göstergesi olarak değil, gencin bağlamı, ilişkileri ve tanınma arayışı içinde değerlendirmesini sağlar.

Modelin etik sınırı da açık tutulmalıdır. Dijital yaşamı değerlendirmeye almak, gencin hesaplarını denetlemek, dijital izlerini risk listesine çevirmek veya mahrem bilgileri rızası dışında aile ya da kurumlarla paylaşmak anlamına gelmez. Hak temelli sosyal hizmet yaklaşımı, dijital deneyimlerin gencin rızası, mahremiyeti, güvenliği ve anlam dünyası korunarak ele alınmasını gerektirir.

Gençlerle bireysel görüşmede model, tanınma ihtiyacını görünür kılmaya yardımcı olmaktadır. Sosyal hizmet uzmanı, gencin dijital davranışını yüzeysel bir beğenilme isteği olarak yorumlamak yerine kabul edilme, aidiyet kurma, söz sahibi olma ve değer görme arayışlarıyla birlikte ele almalıdır. Böyle bir görüşme dili, gencin dijital yaşamını saklaması yerine deneyimini anlamlandırmasını kolaylaştırmaktadır. Genç, çevrimiçi kırılganlıklarının küçümsenmeden dinlendiğini gördüğünde mesleki ilişki daha güvenli bir zemine taşınabilmektedir.

Okul sosyal hizmeti ve gençlik hizmetlerinde model, akran ilişkileri ile dijital görünürlük arasındaki bağı somut biçimde izlemeye katkı sunmaktadır. Okulda dışlanma, akran zorbalığı, beden algısı veya sosyal karşılaştırma yaşayan gençlerin çevrimiçi geri bildirimlerden daha yoğun etkilenebileceği dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla okul ortamında dijital güvenlik eğitimleri risk uyarılarına indirgenmemeli, gençlerin çevrimiçi destek ağları, akran dayanışması, katılım kanalları ve ifade imkânlarıyla birlikte planlanmalıdır.

Kurum ve politika düzeyinde model, gençlere yönelik dijital çalışmaların başarısını erişim, paylaşım sayısı veya etkileşim oranıyla sınırlamadan değerlendirmeyi önermektedir. Dijital gençlik çalışmasının sosyal etkisini değerlendirmek, değerlendirme ölçütleri, sosyal değer ve katılım ile sonuç arasındaki ilişkiler bakımından güçlükler taşır (Pawluczuk vd., 2019). Sosyal hizmet kurumları, dijital çalışmalarını değerlendirirken gençlerin deneyim anlatılarını, aidiyet duygusunu, destek ağlarını, özneleşme düzeyini ve karar süreçlerine etkisini birlikte izlemelidir.

Hak temelli sosyal hizmet yaklaşımı, dijital görünürlük alanında gençlerin sesinin nasıl duyulduğu kadar söylediklerinin kararlara nasıl yansıdığını da sormayı gerektirmektedir. Dolayısıyla aile, okul, kurum ve politika düzeyindeki dijital uygulamalar gençlerin deneyimlerini dinlemekle yetinmemeli, gençlerin deneyimlerinin hizmet tasarımına ve karar süreçlerine hangi yollarla aktarıldığını da göstermelidir.

Sosyal hizmet eğitimi açısından model, dijital gençlik deneyimlerini teknoloji kullanımı veya çevrimiçi risk başlığıyla sınırlamayan vaka analizi, görüşme becerisi, etik karar verme, genç katılımı ve savunuculuk temelli bir öğretim hattı önermektedir. İnsan hakları yaklaşımlarının uygulayıcı katılımı ve sosyal hizmet aktivizmiyle birlikte ele alınması, hak temelli pratiğin dijital gençlik vakalarında somutlaşmasına katkı sunabilir (Cuskelly,

2024). Avrupa’da sosyal hizmet eğitiminde insan haklarının farklı düzeylerde yer alması ve uygulamaya aktarım bakımından eksikliklerin bulunması, bu bütünleşmenin sistematik biçimde ele alınmasını gerekli kılmaktadır (Klein vd., 2024). Böyle bir öğretim hattı, dijital gençlik vakalarını gencin mahremiyeti, sesi, katılımı ve kurumsal karşılığı üzerinden tartışmaya açmaktadır.

Sosyal hizmet açısından model, uygulama, eğitim, kurum ve politika hatlarını tek bir mesleki soruda birleştirmektedir: gençlerin dijital görünürlüğü onların ilişkisel tanınma ve katılım deneyimini güçlendirmekte midir, yoksa sosyal değer ve kendilik değeri ölçülebilir göstergelere mi indirgenmektedir? Soru, dijital gençlik çalışmasını risk izleme düzeyinin ötesine taşıyarak hak temelli bir değerlendirme alanı kurmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gençlerin dijital görünürlüğü, günümüz sosyal hizmet tartışmalarında teknoloji kullanımı, ekran süresi veya sosyal medya bağımlılığı başlıklarıyla açıklanamayacak kadar çok boyutlu bir olgudur. Dijital ortamlar gençlere ifade, ilişki kurma, destek arama, kimlik denemesi ve toplumsal gündemlerle temas imkânı sunarken, aynı anda sosyal değeri ölçülebilir geri bildirimlerle düzenleyen bir görünürlük rejimi üretmektedir.

Çalışmanın temel sonucu, dijital görünürlüğün risk ya da fırsat ikiliğine sıkıştırılmadan değerlendirilmesi gerektiğidir. Metrik göstergeler tanınmanın yerine geçtiğinde görünürlük daraltıcı bir deneyime dönüşebilmektedir. Geri bildirim ilişkisel kabul, söz hakkı, katılım ve değer görmeyle birleştğinde ise görünürlük gençler için güçlendirici bir sosyal karşılık üretebilmektedir.

Modelin sosyal hizmet açısından sunduğu katkı, gençlerin çevrimiçi davranışlarını yüzeysel bir beğenilme isteği olarak değil, kabul edilme, önemsenme, aidiyet kurma ve söz sahibi olma arayışlarıyla birlikte değerlendirmesidir. Anılan katkı, sosyal hizmet uzmanının dijital deneyimi yasaklama, uyarma veya risk belirtisi olarak okuma eğilimini aşmasına yardımcı olmaktadır.

Uygulama, kurum, eğitim ve politika düzeyinde temel öneri, gençlerin dijital görünürlüğünün onların katılımını ve özneleşmesini güçlendirip güçlendirmediklerini sistematik biçimde değerlendirmektir. Görüşme formlarına gencin çevrimiçi geri bildirimlere yüklediği anlamı, dışlanma ve destek deneyimlerini, katılım kanallarını ve dijital görünürlüğünün karar süreçlerine nasıl yansıdığını soran maddeler eklenebilir. Okul sosyal hizmeti ve gençlik hizmetleri, risk göstergeleriyle birlikte destek ağlarını, akran dayanışmasını, ifade imkânlarını ve gencin sözünün uygulamaya yansıma düzeyini de izlemelidir.

Gelecek araştırmalarda Dijital Tanınma Paradoksu Modeli’nin farklı gençlik gruplarında sınanması önerilmektedir. Nitel çalışmalar, gençlerin beğeni, yorum, takipçi, görünürlük ve sosyal onay deneyimlerine yükledikleri anlamları daha ayrıntılı gösterebilir. Nicel araştırmalar ise görünürlük-tanınma açıklığı, metrik görünürlük, sosyal onay ihtiyacı, benlik değeri, akran ilişkileri ve katılım algısı arasındaki ilişkileri inceleyebilir.

Sonuç olarak dijital görünürlük, sosyal hizmet için tek başına yeni bir risk alanı olarak değerlendirilemez. Aynı zamanda tanınma, katılım ve özneleşme açısından önemli bir mesleki değerlendirme alanıdır. Dijital Tanınma Paradoksu Modeli tanı aracı, nedensel ölçüm modeli veya standartlaştırılmış ölçek değildir; bağlama duyarlı yorumlayıcı bir sosyal hizmet değerlendirme çerçevesidir. Model, gençlerin çevrimiçi varlığını sayısal etkileşimlerin ötesinde, hak sahibi ve anlam üreten özneler olarak ele alma çağrısı yapmaktadır.

KAYNAKÇA

Asenjo Palma, C., & Verity, F. (2025). How the rights-based approach can help social work deliver social justice outcomes: Lessons from housing rights activism in Scotland. *British Journal of Social Work*. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaf238>

Avci, H., Baams, L., & Kretschmer, T. (2025). A systematic review of social media use and adolescent identity development. *Adolescent Research Review*, 10, 219-236. <https://doi.org/10.1007/s40894-024-00251-1>

Bucher, T. (2012). Want to be on the top? Algorithmic power and the threat of invisibility on Facebook. *New Media & Society*, 14(7), 1164-1180. <https://doi.org/10.1177/1461444812440159>

Carvalho, M. I., & Albuquerque, C. (2025). Human rights-based social work perspective, ethics, and practice: An exploratory literature review. *Journal of Human Rights and Social Work*, 10, 647-661. <https://doi.org/10.1007/s41134-025-00393-9>

Cender, G., & Kuş, Z. (2024). Gençlerin dijital ortamlarda siyasal katılımları. *TÜBAD*, 9(2), 126-146.

Corney, T., Williamson, H., Shier, H., Cooper, T., Holdsworth, R., Ellis, K., & Broadbent, R. (2021). Human rights and youth participation: The practice of professional youth work. In T. Corney & R. Broadbent (Eds.),

- Professional Youth Work: Principles, Practices and Priorities. Youth Workers Association. <https://doi.org/10.26196/jwr0-vh04>
- Cuskelly, K. (2024). Applying human rights approaches in social work education through incorporating practitioner involvement and social work activism in classroom settings. *Social Work Education*. <https://doi.org/10.1080/02615479.2024.2376192>
- European Parliament. (2023). The influence of social media on the development of children and young people. Policy Department for Structural and Cohesion Policies, Directorate-General for Internal Policies.
- Gilson, L. L., & Goldberg, C. B. (2015). Editors' comment: So, what is a conceptual paper? *Group & Organization Management*, 40(2), 127-130. <https://doi.org/10.1177/1059601115576425>
- Gökkaya, F., Deniz, İ., & Gedik, Z. (2020). Sosyal medya bağımlılığının sosyal onay ihtiyacı ve beden memnuniyeti ile ilişkisi. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 4(2), 94-105. <https://doi.org/10.5455/kpd.26024438m000023>
- Houston, S. (2015). "When I look I am seen, so I exist to change": Supplementing Honneth's recognition model for social work. *Social Work and Society*, 13(2).
- IASSW. (2018). Global social work statement of ethical principles. International Association of Schools of Social Work.
- Jaakkola, E. (2020). Designing conceptual articles: Four approaches. *AMS Review*, 10, 18-26. <https://doi.org/10.1007/s13162-020-00161-0>
- Jabareen, Y. (2009). Building a conceptual framework: Philosophy, definitions, and procedure. *International Journal of Qualitative Methods*, 8(4), 49-62.
- Karaşar, B., & Öğülmüş, S. (2020). Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği'nin ergenler üzerinde geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10(2), 871-886. <https://doi.org/10.18039/ajesi.758456>
- Klein, A., Stamm, I., Du Plessis-Schneider, S., Niendorf, M., & Boryczko, M. (2024). Integrating human rights in social work education in Europe. *Social Work Education*. <https://doi.org/10.1080/02615479.2024.2394092>
- Lee, H. Y., Jamieson, J. P., Reis, H. T., Beevers, C. G., Josephs, R. A., Mullarkey, M. C., O'Brien, J. M., & Yeager, D. S. (2020). Getting fewer "likes" than others on social media elicits emotional distress among victimized adolescents. *Child Development*, 91(6), 2141-2159. <https://doi.org/10.1111/cdev.13422>
- Luft, J. A., Jeong, S., Idsardi, R., & Gardner, G. (2022). Literature reviews, theoretical frameworks, and conceptual frameworks: An introduction for new biology education researchers. *CBE-Life Sciences Education*, 21(3), rm1. <https://doi.org/10.1187/cbe.21-05-0134>
- Martinez, A., Browne, L. J., & Knee, C. R. (2024). Conceptualizing social media contingent self-esteem: Associations between echo chambers, contingent self-esteem, and problematic social media use. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 18(3), Article 2. <https://doi.org/10.5817/CP2024-3-2>
- McMellon, C., & Tisdall, E. K. M. (2020). Children and young people's participation rights: Looking backwards and moving forwards. *International Journal of Children's Rights*, 28(1), 157-182. <https://doi.org/10.1163/15718182-02801002>
- McMurry, N., & O'Sullivan, S. (2022). A human rights-based approach to participation. *Studies in Social Justice*, 16(3), 554-570. <https://doi.org/10.26522/ssj.v16i3.3583>
- NASW, ASWB, CSWE, & CSWA. (2017). Standards for technology in social work practice. National Association of Social Workers.
- Nesi, J., & Prinstein, M. J. (2015). Using social media for social comparison and feedback-seeking: Gender and popularity moderate associations with depressive symptoms. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 43(8), 1427-1438. <https://doi.org/10.1007/s10802-015-0020-0>
- Pawluczuk, A., Webster, G., Smith, C., & Hall, H. (2019). The social impact of digital youth work: What are we looking for? *Media and Communication*, 7(2), 59-68. <https://doi.org/10.17645/mac.v7i2.1907>

- Reamer, F. G. (2013). Social work in a digital age: Ethical and risk management challenges. *Social Work*, 58(2), 163-172. <https://doi.org/10.1093/sw/swt003>
- Rides, G., Pote, H., & Watling, D. (2025). Adolescents' perceptions of using likes, comments, and other reactions: A qualitative investigation. *British Journal of Developmental Psychology*, 43, 595-610. <https://doi.org/10.1111/bjdp.12537>
- Şavklı, G., & Koç, M. (2023). Sosyal medyada görünür olma ve beğenilme: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 31-49.
- Thomas, N. (2012). Children's participation as a struggle for recognition [Pre-print]. University of Central Lancashire.
- TÜİK. (2024). İstatistiklerle gençlik 2024. Türkiye İstatistik Kurumu.
- Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi. (2013). Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi.
- van Dijck, J. (2011). Flickr and the culture of connectivity: Sharing views, experiences, memories. *Memory Studies*, 4(4), 401-415. <https://doi.org/10.1177/1750698010385215>
- van Dijck, J., & Poell, T. (2013). Understanding social media logic. *Media and Communication*, 1(1), 2-14. <https://doi.org/10.12924/mac2013.01010002>
- Välimäki, V., & Husu, H. M. (2023). Recognition in targeted youth work: Young adults' experiences of care, respect, and esteem. *Journal of Applied Youth Studies*, 6, 101-115. <https://doi.org/10.1007/s43151-023-00097-9>